

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2026-84-94>

УДК 330.101

ЕКОНОМІКА ЯК БАГАТОРІВНЕВА СИСТЕМА: СУЧАСНІ ТЕОРЕТИЧНІ ІМПЕРАЦІЇ ТА ПРАКТИЧНІ РЕАЛІЇ

ECONOMY AS A MULTI-LEVEL SYSTEM: MODERN THEORETICAL IMPERATIVES AND PRACTICAL REALITIES

Редько Наталія Олександрівна

старший викладач кафедри економіки,
Національний транспортний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3411-6218>

Амеліна Наталія Костянтинівна

кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки,
Національний транспортний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3807-5991>

Левіщенко Олена Степанівна

кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки,
Національний транспортний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3704-5352>

Redko Nataliia, Amelina Nataliia, Levishchenko Olena
National Transport University

Стаття присвячена дослідженню економіки як складної багаторівневої системи та обґрунтуванню сучасних теоретичних підходів до аналізу закономірностей її функціонування. Розкрито сутність економічної системи з позицій системного підходу економічної теорії. Досліджено теоретичні імперативи функціонування сучасної економіки та особливості взаємодії структурних рівнів економічної системи. Обґрунтовано значення системної узгодженості економічних процесів для забезпечення ефективного розвитку економіки в умовах сучасних соціально-економічних трансформацій. Визначено, що ефективність функціонування економіки залежить від узгодженості взаємодії її структурних рівнів та інституційного середовища. Підкреслено роль системного підходу у формуванні сучасного теоретичного бачення економічних процесів.

Ключові слова: економічна система, багаторівнева економіка, економічна теорія, теоретичні імперативи, мікроекономічний рівень, мезоекономічний рівень, макроекономічний рівень, системна взаємодія, економічний розвиток.

The article is devoted to the study of the economy as a complex multi-level system and to the substantiation of modern theoretical approaches to understanding the regularities of its functioning. Particular attention is paid to the interpretation of the economic system from the standpoint of the systemic paradigm of economic theory, which considers the economy as an integrated structure formed by interconnected and interdependent elements. The paper examines the theoretical foundations of the formation and development of a multi-level economic structure and identifies the key characteristics that determine its integrity and internal organization. The role of microeconomic, mesoeconomic and macroeconomic levels in ensuring the stability and development of the economic system is substantiated. It is argued that the functioning of the modern economy is determined not only by the activity of individual economic agents but also by the nature of systemic interactions between different levels of economic organization. Special attention is devoted to the analysis of modern theoretical imperatives that determine the development of the economy under conditions of structural transformations, globalization processes and institutional changes. The research emphasizes that the effectiveness of economic development largely depends on the coordination and coherence of interactions between the structural levels of the economic system. The paper highlights the importance of a systemic approach in explaining contemporary economic processes and in identifying the mechanisms that ensure the balanced functioning of the economy. The results of the study confirm that the modern economy should be considered as a dynamic multi-level system characterized by hierarchical organization, systemic interconnections

and continuous transformation of economic relations. Understanding the economy through the prism of multi-level interactions creates new opportunities for theoretical interpretation of economic processes and provides a conceptual basis for further research into the mechanisms of economic development in modern conditions.

Keywords: economic system, multi-level economy, economic theory, theoretical imperatives, microeconomic level, mesoeconomic level, macroeconomic level, systemic interaction, economic development.

Постановка проблеми. Сучасний розвиток економіки характеризується зростанням складності економічних процесів, посиленням взаємозалежності економічних суб'єктів та поглибленням інтеграційних зв'язків між різними рівнями господарювання. У таких умовах традиційні підходи до аналізу економічних явищ, що ґрунтуються на ізольованому розгляді окремих економічних процесів, не забезпечують повною мірою розуміння закономірностей функціонування економічної системи. Це обумовлює необхідність використання системного підходу, відповідно до якого економіка розглядається як складна багаторівнева система, у межах якої взаємодіють різні структурні рівні економічної організації. Функціонування сучасної економіки визначається взаємодією мікро-, мезо- та макроекономічних процесів, які формують єдиний механізм суспільного відтворення. При цьому ефективність економічного розвитку значною мірою залежить від узгодженості економічних зв'язків між суб'єктами господарювання, регіональними економічними системами та національною економікою в цілому. Порушення таких взаємозв'язків може призводити до виникнення структурних диспропорцій, зниження ефективності використання економічних ресурсів і уповільнення темпів економічного розвитку. Сучасні трансформаційні процеси, зокрема глобалізація економічних відносин, інституційні зміни, розвиток цифрових технологій та посилення ролі регіонального розвитку, зумовлюють необхідність переосмислення теоретичних підходів до дослідження економіки як цілісної системи. У цьому контексті особливого значення набуває визначення теоретичних імперативів функціонування економіки як багаторівневої системи, що дозволяє сформулювати наукове підґрунтя для аналізу взаємодії її структурних рівнів. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю поглиблення теоретичних підходів до розуміння економіки як багаторівневої системи та визначення особливостей взаємодії її структурних рівнів у сучасних умовах трансформації економічного середовища.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика функціонування економічної системи та дослідження економіки як склад-

ного багаторівневого утворення посідає важливе місце в сучасній економічній науці та знайшла відображення у працях багатьох українських учених. Значний внесок у розвиток теоретичних підходів до аналізу економічної системи зроблено у роботах, присвячених дослідженню її структури, закономірностей розвитку та механізмів взаємодії різних рівнів економічної організації. Зокрема, у навчальному посібнику Л. Білецької, О. Білецького та В. Савича розкриваються фундаментальні положення економічної теорії, зокрема сутність економічної системи, механізми функціонування ринкової економіки та взаємозв'язок мікро- і макроекономічних процесів [1]. Вагомий внесок у дослідження теоретичних основ економічної системи зроблено також у підручнику Е. Забарної, О. Козакової та Н. Задорожнюк, де системно розглядаються закономірності розвитку економіки, її структурна організація та роль економічних інститутів у забезпеченні ефективного функціонування господарської системи [3]. Окремі аспекти трактування поняття економічної системи та підходів до її дослідження проаналізовано у науковій статті О. Канової, яка узагальнює сучасні наукові підходи до визначення сутності економічної системи та підкреслює важливість системного підходу у дослідженні економічних процесів [4]. Питання методології дослідження економічних процесів та розвитку господарської діяльності на різних етапах розвитку суспільства розглядає А. Колева-това, акцентуючи увагу на еволюції наукових підходів до аналізу економічних явищ і процесів [5]. Теоретичні та практичні аспекти сучасного економічного розвитку висвітлено у працях О. Мартина, який досліджує механізми функціонування мікро- та макроекономічних процесів, а також їх роль у формуванні цілісної економічної системи [6]. Сучасні трансформаційні процеси в економіці, зокрема вплив цифровізації на розвиток економічних відносин та соціально-економічні процеси, аналізуються у дослідженнях А. Гриценка та Т. Бурлай [2], а також у роботах О. Пустовойта, який розглядає підходи до аналізу та вимірювання цифрової економіки в Україні [7]. Проблематика трансформації економічної системи України в умовах сучасних викликів

відображена у дослідженнях Ю. Передуги, де акцентується увага на формуванні резильєнтної SMART-економіки як нової моделі економічного розвитку [8]. Теоретичні підходи до розуміння сутності економічної системи та її еволюції також досліджує О. Яременко, який аналізує основні наукові підходи до трактування економічної системи та фактори її розвитку [9].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на значну кількість наукових праць, присвячених дослідженню економічної системи та закономірностей її розвитку, окремі аспекти функціонування економіки як багаторівневої системи залишаються недостатньо дослідженими. У працях вітчизняних учених значна увага приділяється визначенню сутності економічної системи, аналізу її структурних елементів та характеристик окремих економічних процесів. Разом з тим, у сучасній економічній літературі недостатньо висвітлено питання системної взаємодії структурних рівнів економіки та їх ролі у забезпеченні цілісності функціонування економічної системи. У більшості досліджень економічні процеси розглядаються переважно в межах окремих рівнів економічного аналізу, зокрема мікроекономічного або макроекономічного, що певною мірою обмежує можливості комплексного дослідження економіки як інтегрованої системи. Водночас сучасні трансформаційні процеси, зокрема розвиток цифрової економіки, посилення глобалізаційних тенденцій та інституційні зміни, зумовлюють необхідність поглибленого дослідження взаємозв'язків між різними рівнями економічної організації. Потребує подальшого наукового осмислення проблема визначення теоретичних імперативів функціонування сучасної економіки, які б враховували складність і багаторівневий характер економічних процесів. Недостатньо досліджено питання системної взаємодії структурних рівнів економіки та визначення теоретичних імперативів функціонування економіки як багаторівневої системи в умовах сучасних соціально-економічних трансформацій. Необхідність поглиблення теоретичних підходів до аналізу економіки як багаторівневої системи, а також дослідження механізмів взаємодії її структурних рівнів зумовлює актуальність подальших наукових досліджень у цьому напрямі. Це обумовлює доцільність системного аналізу теоретичних імперативів функціонування економіки та визначення особливостей її розвитку в

сучасних умовах трансформації економічного середовища.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є теоретичне обґрунтування економіки як багаторівневої системи та визначення сучасних теоретичних імперативів її функціонування в умовах трансформації економічного середовища. Досягнення поставленої мети передбачає дослідження сутності економічної системи з позицій економічної теорії, визначення її структурних рівнів та аналіз особливостей взаємодії мікро-, мезо- та макроекономічних процесів у межах єдиної економічної системи. Відповідно до поставленої мети у статті вирішуються такі завдання: узагальнити наукові підходи до трактування поняття економічної системи; визначити основні структурні рівні економіки та їх функціональні особливості; проаналізувати сучасні теоретичні імперативи функціонування економіки як багаторівневої системи; дослідити характер системної взаємодії між різними рівнями економічної організації та їх роль у забезпеченні цілісності економічної системи в сучасних умовах розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Дослідження сучасних економічних процесів об'єктивно потребує їх розгляду не як сукупності ізольованих явищ, а як взаємопов'язаних елементів єдиного економічного середовища, що функціонує за певними закономірностями. У цьому контексті ключового значення набуває категорія економічної системи, яка виступає фундаментальною основою наукового пізнання економіки та дозволяє забезпечити цілісне розуміння механізмів її функціонування і розвитку. Саме системний підхід створює методологічне підґрунтя для аналізу економіки як складного, багаторівневого та динамічного утворення.

У загальнонауковому розумінні система трактується як сукупність взаємопов'язаних елементів, об'єднаних спільною метою функціонування та внутрішніми зв'язками [9, с. 112]. Застосування цього підходу до економічних явищ дозволяє визначити економічну систему як впорядковану сукупність економічних суб'єктів, інститутів, відносин і механізмів, що забезпечують процес суспільного відтворення. При цьому важливо підкреслити, що економічна система не є статичною конструкцією, а характеризується постійною зміною свого стану під впливом як внутрішніх, так і зовнішніх факторів.

Формування наукових уявлень про економічну систему має глибокі теоретичні витoki.

У працях представників класичної економічної теорії було закладено основи розуміння економіки як упорядкованого механізму взаємодії економічних суб'єктів. Подальший розвиток економічної науки сприяв розширенню уявлень про складність економічних процесів і необхідність їх системного дослідження. Зокрема, інституціональний напрям підкреслив визначальну роль формальних і неформальних правил у формуванні економічного середовища, що дозволило розглядати економічну систему як результат взаємодії економічних, соціальних і правових інститутів [1, с. 35].

З позицій сучасної економічної науки економічна система характеризується рядом принципових ознак, які визначають її сутність і специфіку функціонування. Насамперед, це цілісність, яка проявляється у взаємозалежності всіх елементів системи, внаслідок чого зміни в одному секторі економіки неминуче відображаються на інших її складових. Не менш важливою ознакою є структурованість, що передбачає наявність внутрішньої організації та поділу економіки на окремі взаємопов'язані підсистеми. При цьому економічна система має ієрархічний характер, оскільки її функціонування здійснюється на різних рівнях економічної організації, кожен з яких виконує специфічні функції [3, с. 52]. Особливістю економічної системи є також її відкритість, що проявляється у взаємодії з зовнішнім середовищем. У сучасних умовах національні економіки функціонують в умовах тісної інтеграції у світове господарство, що зумовлює залежність внутрішніх економічних процесів від глобальних тенденцій. Це значно ускладнює структуру економічної системи та посилює взаємозв'язки між її елементами.

Важливою характеристикою економічної системи є її динамічність, яка проявляється у постійній трансформації форм і механізмів економічної діяльності. Сучасний етап розвитку характеризується глибокими структурними змінами, зумовленими процесами глобалізації, цифровізації, посиленням ролі інновацій та зростанням значення регіонального розвитку. За таких умов економічна система набуває більш складної конфігурації, що обумовлює необхідність її дослідження з урахуванням багаторівневого характеру функціонування.

З наукової точки зору, принципово важливим є те, що економічна система формується і функціонує як інтегроване середовище взаємодії економічних суб'єктів різного рівня,

діяльність яких є взаємозалежною. Саме ця взаємозалежність створює передумови для формування цілісної економічної структури, у межах якої забезпечується процес суспільного відтворення. При цьому функціонування економічної системи визначається не лише характеристиками її окремих елементів, але й характером зв'язків між ними, що формує її системні властивості.

У сучасних умовах економічну систему доцільно розглядати не лише як сукупність економічних відносин, але як багаторівневу організацію економічної діяльності, у межах якої взаємодіють окремі економічні суб'єкти, регіональні економічні утворення та національна економіка в цілому. Такий підхід дозволяє більш повно розкрити закономірності функціонування економіки та визначити механізми її розвитку.

Однією з визначальних характеристик сучасної економіки є її складна внутрішня організація, яка проявляється у функціонуванні на різних взаємопов'язаних рівнях. Така багаторівневність є об'єктивною формою існування економічної системи та відображає різні масштаби здійснення економічної діяльності, особливості формування економічних відносин і механізми координації господарських процесів. Розгляд економіки крізь призму її структурних рівнів дозволяє більш глибоко дослідити закономірності її функціонування, виявити взаємозв'язки між окремими елементами системи та визначити їх роль у забезпеченні економічного розвитку. У науковій літературі традиційно виокремлюють мікроекономічний, мезоекономічний та макроекономічний рівні економічної системи, кожен з яких має власні функціональні характеристики, суб'єктну структуру та специфіку економічних процесів [6, с. 13]. При цьому важливо підкреслити, що ці рівні не існують ізольовано, а формують єдину інтегровану систему, у межах якої відбувається постійна взаємодія економічних суб'єктів.

Первинним рівнем функціонування економіки є мікроекономічний рівень, який охоплює діяльність окремих економічних суб'єктів, зокрема підприємств, домогосподарств і підприємців. Саме на цьому рівні безпосередньо здійснюються процеси виробництва, формуються витрати, створюється додана вартість і приймаються управлінські рішення щодо використання ресурсів. Мікрорівень виступає основою функціонування економічної системи, оскільки результати діяльності окремих суб'єктів формують загальні параметри еко-

номічного розвитку. Особливістю цього рівня є відносна економічна самостійність суб'єктів господарювання, які приймають рішення відповідно до власних економічних інтересів, орієнтуючись на ринкову кон'юнктуру та умови функціонування економічного середовища. Разом з тим, функціонування окремих економічних суб'єктів не відбувається у відриві від ширшого економічного контексту, а здійснюється в межах певного територіального та галузевого середовища. Це обумовлює існування мезоекономічного рівня, який охоплює регіональні економічні системи, галузі та міжгалузеві комплекси. Мезорівень відіграє важливу роль у забезпеченні ефективного функціонування економіки, оскільки саме на цьому рівні формуються умови господарської діяльності, зокрема інфраструктурне забезпечення, ринок праці, інвестиційний клімат та інші фактори, що визначають можливості економічного розвитку. Регіональні економічні системи виступають своєю ланкою між мікро- та макрорівнем, забезпечуючи узгодження інтересів окремих економічних суб'єктів і національної економіки в цілому. Особливе значення мезоекономічного рівня посилюється в умовах сучасних економічних трансформацій, коли регіони набувають більшої економічної самостійності та виступають активними учасниками економічних процесів. Рівень розвитку регіональної економіки безпосередньо впливає на ефективність функціонування підприємств, рівень зайнятості населення, інвестиційну активність та інші ключові економічні показники. У цьому контексті мезорівень можна розглядати як середовище формування економічного потенціалу країни.

Найбільш узагальнюючим рівнем економічної системи є макроекономічний рівень, який охоплює національну економіку в цілому. На цьому рівні формуються основні макроекономічні параметри, зокрема обсяг валового внутрішнього продукту, рівень інфляції, зайнятості, інвестиційної активності та інші показники, що характеризують стан економічного розвитку країни. Макроекономічний рівень забезпечує загальні умови функціонування економіки через реалізацію економічної політики держави, регулювання економічних процесів і формування інституційного середовища. Водночас макроекономічні процеси є результатом функціонування нижчих рівнів економічної системи. Сукупні результати діяльності підприємств і регіонів формують загальнонаціональні економічні

показники, що свідчить про наявність тісного взаємозв'язку між усіма рівнями економіки. Макрорівень не існує відокремлено, а є інтегрованим результатом функціонування мікро- та мезорівнів. Важливим є розуміння того, що кожен структурний рівень економіки виконує специфічні функції, але водночас є складовою частиною єдиної економічної системи. Мікрорівень забезпечує створення економічних благ, мезорівень формує умови господарювання, а макрорівень визначає загальні параметри економічного розвитку. Така ієрархічна організація економіки забезпечує її цілісність і стабільність функціонування. У сучасних умовах взаємозв'язок між рівнями економіки набуває особливої складності, що пов'язано з посиленням інтеграційних процесів, розвитком ринкових відносин та впливом глобальних економічних факторів. Це обумовлює необхідність комплексного дослідження економіки як багаторівневої системи, у межах якої функціонування кожного рівня визначається як внутрішніми особливостями, так і взаємодією з іншими рівнями. Структурні рівні економіки формують ієрархічно організовану систему економічних відносин і процесів, яка забезпечує функціонування економіки як цілісного утворення. Їх дослідження дозволяє виявити закономірності формування економічних процесів, визначити роль окремих рівнів у забезпеченні економічного розвитку та створює теоретичну основу для подальшого аналізу взаємодії елементів економічної системи в сучасних умовах.

Сучасний етап розвитку економіки характеризується суттєвим ускладненням економічних процесів, що обумовлює необхідність перегляду традиційних підходів до розуміння закономірностей її функціонування. У цих умовах особливого значення набувають теоретичні імперативи, які визначають ключові принципи, вимоги та наукові орієнтири дослідження економіки як багаторівневої системи [5, с. 4]. Теоретичні імперативи виступають концептуальною основою наукового пізнання економічних явищ і дозволяють сформулювати цілісне уявлення про механізми взаємодії структурних рівнів економіки. Одним із фундаментальних імперативів функціонування сучасної економіки є принцип системності, який передбачає розгляд економіки як цілісного утворення, що складається з взаємопов'язаних і взаємозалежних елементів. Застосування системного підходу дозволяє дослідити не лише окремі складові

економіки, але й характер зв'язків між ними, що є визначальним фактором її функціонування. Економічні процеси, які відбуваються на рівні окремих суб'єктів господарювання, регіонів або національної економіки, формують єдину систему економічних взаємодій, у межах якої кожен елемент впливає на загальний стан економіки. Не менш важливим імперативом є принцип ієрархічності економічної системи, який відображає її багаторівневу структуру. Функціонування економіки забезпечується взаємодією мікро-, мезо- та макроекономічного рівнів, кожен з яких має власні механізми розвитку та специфіку економічних процесів. При цьому зміни, що відбуваються на одному рівні, можуть мати суттєвий вплив на інші рівні економічної системи. Так, ефективність діяльності підприємств визначає економічний потенціал регіонів, а стан регіональної економіки, у свою чергу, впливає на загальнонаціональні макроекономічні показники. Сучасна економіка також функціонує відповідно до імперативу взаємозалежності економічних процесів, який проявляється у формуванні стійких економічних зв'язків між суб'єктами господарювання, регіонами та державою. Ця взаємозалежність обумовлює необхідність комплексного підходу до дослідження економічних процесів, оскільки ізольований аналіз окремих елементів не дозволяє повною мірою визначити закономірності функціонування економіки. Економічні рішення, що приймаються на мікрорівні, формують макроекономічні тенденції, а макроекономічна політика держави визначає умови функціонування суб'єктів господарювання. Важливим теоретичним імперативом функціонування сучасної економіки є її динамічний характер, що проявляється у постійній зміні форм і механізмів економічної діяльності. Економічна система перебуває у стані безперервної трансформації під впливом науково-технічного прогресу, інституційних змін, глобалізаційних процесів та інших факторів. Це обумовлює необхідність адаптації економічних суб'єктів до нових умов функціонування і формування нових механізмів економічної взаємодії.

Особливого значення у сучасних умовах набуває імператив відкритості економічної системи, який проявляється у її взаємодії з глобальним економічним середовищем. Інтеграція національних економік у світову економічну систему посилює взаємозалежність економічних процесів і обумовлює необхідність врахування зовнішніх факторів

у процесі економічного розвитку. Відкритість економіки створює нові можливості для економічного зростання, але водночас підвищує її вразливість до зовнішніх економічних викликів. Поряд із цим, сучасний розвиток економіки характеризується посиленням ролі інституційного середовища як одного з ключових факторів її функціонування. Інститути формують правила економічної поведінки, визначають умови здійснення господарської діяльності та забезпечують стабільність економічної системи. Ефективність функціонування економіки значною мірою залежить від рівня розвитку інституційної структури, яка забезпечує узгодження економічних інтересів різних суб'єктів. Важливим імперативом функціонування економіки як багаторівневої системи є необхідність забезпечення узгодженості між її структурними рівнями. Порушення взаємозв'язків між мікро-, мезо- та макроекономічними процесами може призвести до виникнення диспропорцій у розвитку економіки та зниження ефективності її функціонування. Саме тому ефективний розвиток економічної системи можливий лише за умови гармонійної взаємодії всіх її рівнів. У сучасних умовах трансформації економічного середовища особливого значення набуває необхідність комплексного підходу до дослідження економіки, який передбачає врахування взаємозв'язків між її структурними рівнями, інституційними умовами функціонування та зовнішніми факторами впливу. Такий підхід дозволяє сформулювати цілісне уявлення про економіку як багаторівневу систему та визначити закономірності її розвитку. Теоретичні імперативи функціонування сучасної економіки відображають ключові принципи її організації та розвитку, серед яких визначальними є системність, ієрархічність, взаємозалежність, динамічність і відкритість. Їх врахування створює теоретичну основу для дослідження економіки як багаторівневої системи та дозволяє обґрунтувати особливості її функціонування в сучасних умовах економічних трансформацій.

Функціонування економіки як цілісної системи забезпечується не лише наявністю окремих структурних рівнів, але й характером взаємодії між ними. Саме взаємозв'язок мікро-, мезо- та макроекономічного рівнів формує внутрішню логіку розвитку економіки, визначає її стабільність, адаптивність і здатність до саморегулювання. У цьому контексті система взаємодія виступає однією з ключових характеристик економіки як багаторівневого

утворення, оскільки забезпечує узгоджене функціонування її елементів і створює умови для безперервності процесу суспільного відтворення. Об'єктивною основою системної взаємодії є економічні зв'язки, що виникають між суб'єктами господарювання різних рівнів у процесі виробництва, розподілу, обміну та споживання економічних благ. На мікроекономічному рівні формуються первинні економічні процеси, пов'язані зі створенням товарів і послуг, формуванням доходів і використанням ресурсів. Результати діяльності суб'єктів господарювання не лише визначають їх власний економічний стан, але й безпосередньо впливають на функціонування регіональної економіки. Сукупність економічної активності підприємств формує економічний потенціал регіонів, визначає рівень зайнятості, обсяги інвестицій і темпи економічного розвитку. Водночас мезоекономічний рівень виступає середовищем, у межах якого реалізується економічна діяльність суб'єктів господарювання. Регіональні економічні системи формують інфраструктурні, інституційні та ресурсні умови функціонування підприємств, що безпосередньо впливає на ефективність їх діяльності. Наявність виробничої, транспортної, фінансової та соціальної інфраструктури визначає можливості розвитку економічних суб'єктів, їх конкурентоспроможність і здатність до адаптації в умовах змін економічного середовища. Таким чином, мезорівень не лише акумулює результати діяльності мікрорівня, але й формує умови для його подальшого функціонування.

Макроекономічний рівень визначає загальні параметри функціонування економічної системи, формуючи інституційне та економічне середовище. Реалізація державної економічної політики, регулювання грошово-кредитної сфери, податкової системи та інвестиційних процесів створює умови для функціонування як регіональної економіки, так і окремих суб'єктів господарювання. Таким чином, макрорівень здійснює регулятивний вплив на нижчі рівні економічної системи, визначаючи стратегічні напрями її розвитку. Разом з тим, системна взаємодія структурних рівнів економіки має двосторонній характер. Якщо макроекономічні умови впливають

на діяльність підприємств і розвиток регіонів, то результати функціонування мікро- та мезорівнів формують загальнонаціональні економічні показники. Обсяги виробництва, рівень зайнятості, інвестиційна активність і фінансові результати суб'єктів господарювання формують основу макроекономічної стабільності та визначають можливості економічного зростання. Це свідчить про те, що економічна система функціонує на основі постійного взаємного впливу її структурних рівнів.

Висновки. Важливою особливістю системної взаємодії є її динамічний характер, що проявляється у зміні форм і механізмів економічних зв'язків відповідно до трансформацій економічного середовища. У сучасних умовах посилюється роль інституційних факторів, інформаційних технологій і глобальних економічних процесів, які впливають на характер взаємодії економічних суб'єктів. Це обумовлює необхідність формування нових підходів до забезпечення узгодженості між структурними рівнями економіки. З наукової точки зору, принципово важливим є те, що ефективність функціонування економічної системи значною мірою залежить від рівня узгодженості між її структурними рівнями. Порушення взаємозв'язків між мікро-, мезо- та макроекономічними процесами може призвести до виникнення структурних диспропорцій, зниження ефективності використання ресурсів і уповільнення економічного розвитку. Водночас ефективна взаємодія забезпечує формування сприятливого економічного середовища, яке стимулює розвиток економічної активності та підвищує стійкість економічної системи.

Системна взаємодія структурних рівнів є необхідною умовою функціонування економіки як цілісної системи. Вона забезпечує узгодженість економічних процесів, формує механізм взаємного впливу між різними рівнями економічної організації та визначає особливості розвитку економічної системи в сучасних умовах. Усвідомлення ролі та значення цих взаємозв'язків створює теоретичне підґрунтя для подальшого аналізу практичних аспектів функціонування економіки як багаторівневої системи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Білецька Л. В., Білецький О. В., Савич В. І. Економічна теорія (Політекономія. Мікроекономіка. Макроекономіка): навчальний посібник. 2-ге вид. перероб. та доп. К. : Центр учбової літератури. 2009. 688 с.

2. Гриценко А. А., Бурлай Т. В. Вплив цифровізації на соціальний розвиток. *Економічна теорія*. 2020. № 3. С. 24-51.
3. Забарна Е.М., Козакова О.М., Задорожнюк Н.О. Економічна теорія: закономірності, практика та сучасність: підручник. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС. 2020. 412 с.
4. Канова О.А. Підходи до трактування поняття «Економічна система» та її дослідження. *Економіка та суспільство*. 2023. Випуск 50.
5. Колеватова А. В. Методологічні основи аналізу господарської діяльності на різних етапах розвитку суспільства. *Ефективна економіка*. 2022. № 5.
6. Мартин О.М. Економічна теорія (мікроекономіка, макроекономіка). Частина 1. Мікроекономіка: навчальний посібник. Львів : ЛДУ БЖД. 2024. 321 с.
7. Пустовойт О. Цифрова економіка України: окремі підходи до вимірювання і аналізу. *Економіка України*. 2025. Том 68. №8 (765). С. 3-25.
8. Передуга Ю.А. Трансформація економічної системи України на основі побудови резильєнтної SMART-економіки. *Сталий розвиток економіки*. 2025. №4 (55). С. 301-307.
9. Яременко О. Ф. Наукові підходи до поняття економічної системи та її розвитку. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2016. № 6. С. 111-116.

REFERENCES:

1. Biletska L.V., Biletskyi O.V., Savych V.I. (2009) *Ekonomichna teoriia (Politekonomiia. Mikroekonomiika. Makroekonomika)* [Economic Theory (Political Economy. Microeconomics. Macroeconomics)]. navchalnyi posibnyk [a textbook]. Kyiv: Tsentр uchbovoi literatury. 688 p. (in Ukrainian).
2. Hrytsenko A.A., Burlai T.V. (2020) *Vplyv tsyfrovizatsii na sotsialnyi rozvytok* [The Impact of Digitalization on Social Development]. *Ekonomichna teoriia*, no. 3, pp. 24-51.
3. Zabarna E.M., Kozakova O.M., Zadorozhniuk N.O. (2020) *Ekonomichna teoriia: zakonmirnosti, praktyka ta suchasnist* [Economic Theory: Regularities, Practice and Modernity]. pidruchnyk [a textbook]. Kherson: OLDI-PLUS. 412 p. (in Ukrainian).
4. Kanova O.A. (2023) *Pidkhody do traktuvannia poniattia «Ekonomichna systema» ta yii doslidzhennia* [Approaches to the Interpretation of the Concept of «Economic System» and its Research]. *Ekonomika ta suspilstvo*, issue 50.
5. Kolevatova A.V. (2022) *Metodolohichni osnovy analizu hospodarskoi diialnosti na riznykh etapakh rozvytku suspilstva* [Methodological Foundations of the Analysis of Economic Activity at Different Stages of Social Development]. *Efektivna ekonomika*, no. 5.
6. Martyn O.M. (2024) *Ekonomichna teoriia (mikroekonomika, makroekonomika). Chastyna 1. Mikroekonomika* [Economic Theory (Microeconomics, Macroeconomics). Part 1. Microeconomics]. navchalnyi posibnyk [a textbook]. Lviv: Lviv State University of Life Safety. 321 p. (in Ukrainian).
7. Pustovoyt O. (2025) *Tsyfrova ekonomika Ukrainy: okremi pidkhody do vymiriuvannia i analizu* [Digital Economy of Ukraine: Selected Approaches to Measurement and Analysis]. *Ekonomika Ukrainy*, vol. 68, no. 8 (765), pp. 3-25.
8. Pereduha Yu.A. (2025) *Transformatsiia ekonomichnoi systemy Ukrainy na osnovi pobudovy rezylentnoi SMART-ekonomiky* [Transformation of the Economic System of Ukraine Based on the Development of a Resilient SMART Economy]. *Stalyi rozvytok ekonomiky*, no. 4 (55), pp. 301-307.
9. Yaremenko O.F. (2016) *Naukovi pidkhody do poniattia ekonomichnoi systemy ta yii rozvytku* [Scientific Approaches to the Concept of the Economic System and its Development]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu*, no. 6, pp. 111-116.

Дата надходження статті: 12.03.2026

Дата прийняття статті: 01.04.2026

Дата публікації статті: 08.04.2026